
ПРАВНА КНИЖНИНА

„АДВОКАТСКАТА ЗАЩИТА ПО ГРАЖДАНСКИ ДЕЛА“ – ЕДНА МНОГО ПОЛЕЗНА КНИГА ЗА ПРАКТИКУВАЩИЯ ЮРИСТ

*Марио Бобатинов**

Книгата на Филко Розов „Адвокатската защита по граждански дела“ („Сибис“, 2014) запълва празнота в правната ни литература. Защитата на накърнените субективни граждански права зависи до голяма степен от успешната адвокатска защита по гражданските дела. Тя се предопределя от правно-теоретичната подготовка на адвоката и от уменията му да я приложи.

Изследването се основава на няколко ръководни идеи.

Първо. Адвокатската защита в гражданския процес не е застъпена в програмата на юридическите факултети и това създава условия за несистематизиран подход към множеството проблеми в практическото ѝ осъществяване по гражданските дела.

Второ. Адвокатската защита е отворена система от извършване на множество процесуални и извънпроцесуални действия, които са в зависимост от бързо променящия се правопорядък. Тя отразява също така наследения и придобития професионален опит.

Трето. През 1969 г. под общата редакция на Лев Левков и проф. Иван Апостолов беше издадена книгата „Адвокатската защита в гражданския процес“. От тогава до сега няма публикации от действащи адвокати на тази тема, които да съобразят произтеклите законодателни промени и съдебна практика.

Четвърто. В изследването е направен сполучлив опит за анализ и начин на организиране на адвокатската защита през нейните два взаимно свързани етапа – извънпроцесуална подготовка и процесуална реализация, както и изясняване на основните ѝ структурни елементи и техники.

Съдържанието на книгата е разпределено в две части: I. Общи принципи и елементи на адвокатската защита и II. Реализация на защитата в процеса.

Първата част обхваща три раздела: „Подготовката“, „Качества, действия и техники“, „Изводи и заключения“.

* Професор, доктор по право.

Втората част съдържа пет раздела: „Особености“, „Защитата пред първата съдебна инстанция“, „Защитата пред въззивната инстанция“, „Защитата пред касационната инстанция“, „Назначената защита *pro hac vice*“.

Изследването завършва със заключение, в което за първи път се прави опит за характеризирание на адвокатската защита като система. Така се дава обяснение на множество професионални несполуки при правилни действия на съда.

В първата част, озаглавена „Общи принципи и елементи на адвокатската защита“, акцентът в изложението пада върху начина, по който следва да се подготви адвокатската защита. Съществен елемент от тази подготовка е професионалната беседа с клиента. Авторът обръща внимание на обстоятелството, че пълноценният професионален разговор между адвокат и клиент е рядкост. Това е така, защото в основата на контакта с клиента е познаването на психологията на личността и особеностите на комуникацията. Това са умения, които добрият адвокат трябва да притежава. В някои случаи в практиката се използват въпросни листове, които предварително се попълват от клиента и дават представа за контурите на казуса. Разбира се, тези въпросни листове не могат да изчерпят фактическата и правната сложност на проблемите и, както уместно посочва авторът, се налага след записаното да се проведе отново разискване по всички факти и обстоятелства, които имат отношение към случая. Във връзка с това се сочи, че, на първо място, следва да се установи какво цели да постигне клиентът с помощта на ангажираната от него адвокатска защита. Адвокатът по никакъв начин няма право да извършва действия, които не са желани от клиента или които не постигат целите, които той преследва. На подробен анализ са подложени редът и начинът на събиране на доказателствата, които са от съществено значение и които са относими към предмета на доказване. Допустими са и частни проучвания, които включват частни експертизи, издирване на необходими свидетели, проучване в интернет, ползване на детективски агенции и др. Авторът подчертава, че всички предварителни проучвания следва да се извършат в рамките на установения правен ред.

Съществено място в този раздел е отредено на езика и формите на защита. Авторът основателно подчертава, че изказът на защитата, отправена към съда, трябва се отличава с яснота, пълнота, точност и убедителност. В съдебното представяне на случая следва да се говори и пише точно, а професионалният речник трябва да бъде овладян и балансиран. Следва да се избягват дългите и сложни съставни изречения, както и неуместното използване на чуждици.

Книгата съдържа анализ на концентрация и квалификация на релевантните факти, които адвокатът следва да направи при подготовката на защитата по делото.

Нов момент в изследването представлява изложеното относно плана на защитата. Планът на защитата е дефиниран от автора като последователно извършване на

взаимно съгласувани действия – доказуеми фактически и правни твърдения, оценка и реализация на защитавани субективни права по съдебен и/или извънсъдебен ред, като са очертани и техническите пътища на защитата.

Във втората част, озаглавена „Реализация на защитата в процеса“, са разработени пет раздела: „Особености“, „Защитата пред първата съдебна инстанция“, „Защитата пред въззивната инстанция“, „Защитата пред касационната инстанция“, „Назначената защита *pro hac vice*“.

В тази част на книгата акцентът на изложението пада върху реализацията на адвокатската защита пред първата съдебна инстанция, пред въззивната инстанция и пред касационната инстанция.

За реализацията на адвокатската защита пред първата съдебна инстанция от особена важност е правилното изготвяне на искова молба. Авторът прави интересен анализ на изложението в исквата молба, което по своята правна характеристика представлява фактическото основание на претенцията. В този случай адвокатът разполага с четири групи факти: необходими, други релевантни, допълнителни и излишни.

В категорията „необходими“ са тези факти и обстоятелства, които покриват хипотезиса на съответната правна норма, поради което те трябва да бъдат посочени изчерпателно.

В категорията „други релевантни“ са тези факти и обстоятелства, които са правоотлъскващи възраженията на другата страна (например за новация, компенсация, конкурсна вина и др.) или се противопоставят на предъявен от нея насрещен иск.

В категорията „допълнителни релевантни“ са тези факти и обстоятелства, които по своето естество са субсидиарни, но са свързани с необходимите, като ги допълват и изясняват, и по този начин дават възможност на адвоката да реализира главно и пълно доказване на претенцията.

Интересен е анализът на автора, посветен на отговора на иска като необходимо средство за защита на ответника. Посочено е, че неподаването на отговор е свързано със санкции по чл. 133 ГПК и води до преимущества и доминиране на процеса от ищеца, освен ако не докаже, че липсата на отговор се дължи на особени непредвидени обстоятелства. Именно по тази причина на отговора следва да бъде отделено необходимото внимание, като той трябва да отразява всички фактически материалноправни и процесуални възражения на ответника срещу твърденията и претенциите на ищеца, както и да посочи всички гласни и писмени доказателства, с които разполага, под заплахата за тяхното преклудирание в хода на делото.

Авторът прави обстоен анализ на допускането, събирането и проверката на писмени и гласни доказателствени средства, допуснати при първоинстанционното разглеждане на делото. Негов заключителен етап е защитната реч, респ. писмената

защита. Буди интерес становището на автора, че нейната структура следва да се състои най-малко от три основни дяла – изложение на фактическата обстановка, правната страна и произтичащите въз основа на тях правни изводи.

В раздела „Защитата пред въззивната инстанция“ изложението се концентрира върху основния проблем, който стои пред защитата, а именно – дали първоинстанционното съдебно решение има пороци, които са предизвикали неговата нищожност, недопустимост или неправилност.

В чл. 271 ГПК не са посочени основанията за отмяна на неправилните решения. Авторът застъпва становище, че отменителните основания при въззивното обжалване са тъждествени с тези, предвидени в чл. 281 ГПК, с допълнение и на „непълнота на доказателствата“ единствено и само в хипотезите на чл. 266, ал. 2 и 3 ГПК.

В труда обстойно е разгледан въпросът за вида и съдържанието на въззивната жалба. При действащия по ГПК *ограничен въззив*, който значително ограничава попълването на делото с нови факти и обстоятелства, освен в хипотезите на чл. 266, ал. 2 и 3 ГПК, правилно се изтъква, че въззивният съд е обвързан да се произнесе върху правилността на обжалваното първоинстанционно решение единствено с посочените в жалбата основания.

Нищожните и недопустими първоинстанционни решения, с които втората инстанция се занимава служебно, са рядкост, което изисква изготвянето на мотивирана въззивна жалба. Досежно доказателствените искания, направени в нея, обосновано се сочи, че може да бъдат поискани нови доказателства, но само такива, които не са събрани от съда не по вина на страната, която ги иска, както и такива, недопуснати от първоинстанционния съд поради процесуални нарушения.

Отговорът на въззивната жалба е важен процесуален способ на защита. Отговорът трябва да акцентира главно върху слабостите на въззивната жалба и застъпването с нея теза и да подчертава силните страни в обосновката, дадена в мотивите на обжалваното решение.

Интересен е анализът на предоставената с ГПК процесуална възможност за насрещна въззивна жалба, установена в чл. 263, ал. 2–4 ГПК. Насрещната въззивна жалба дава възможност при въззива да се постанови решение във вреда на въззивника и в полза на въззиваемия предвид новелата на чл. 271, ал. 1, изр. 2 ГПК. По този начин с насрещната въззивна жалба се преодолява забраната да се влошава положението на жалбоподателя (забраната за *reformatio in peius*).

В раздела „Защитата пред касационната инстанция“, предвид двете фази на касационното производство, акцентът в изложението е върху първата фаза – допускане на касационната жалба до разглеждане по същество от Върховния касационен съд. Изтъкнато е, че според действащия ГПК касационното производство представлява

селективен контрол върху решения на въззивните съдилища и частичен контролиран достъп до касация на страните в гражданския процес.

Авторът е застъпил и подробно обосновал разбирането, че във фундамента на основанията за допускане до касация по чл. 280, ал. 1 ГПК стоят причините, предизвикали порочния съдебен акт, а отменителните основания по чл. 281 ГПК са последиците от допуснатите пороци, довели до постановяване на нищожни, недопустими и неправилни въззивни решения, които подлежат на отмяна. Във връзка с това подробно са разгледани основанията за допускане до касация, предвидени в чл. 280, ал. 1 ГПК, и начинът, по който следва да бъде мотивирана касационната жалба и приложенията към нея при точно спазване на изискванията, установени в чл. 281 ГПК и чл. 284, ал. 3 ГПК.

Книгата завършва със заключение, озаглавено „Система на адвокатската защита в гражданския процес“.

Адвокатската защита в гражданския процес уместно е определена от автора като система от създавани и използвани от адвоката взаимосвързани и взаимодействащи си нормативни елементи, насочени към защита на накърнените права на страните.

В заключение бих искал да изтъкна, че „Адвокатската защита в гражданския процес“ е написана от ерудит по изследваните въпроси и се чете с удоволствие. Пожелавам успех на книгата сред читателите.